

Posudek oponentky na bakalářskou práci Evy Kolářové „Online sexuální zneužívání nezletilých: Kvalitativní a kvantitativní analýza audiovizuálních materiálů z dokumentu V síti“

Předkládaná práce se zabývá tematikou doposud nejasně vymezeného sexuálního zneužívání nezletilých v online prostoru a typologií mužů, kteří se vědomě dopouštějí jednání, jež by za takové mohlo být označeno. Čerpá při tom z unikátních audiovizuálních materiálů, které byly pořízeny v průběhu natáčení dokumentárního filmu *V síti* (2020). Za cíl si klade nalézt souvislosti mezi průběhem interakcí mužů, kteří na internetu vyhledali tři hlavní aktérky dokumentu – dospělé herečky vydávající se za nezletilé dívky, a výsledkem těchto interakcí, lišících se z hlediska rizikovosti svých potenciálních dopadů na bezpečí, psychosociální vývoj a well-being nezletilých osob. Data bezesporu skýtají značný potenciál, který se ovšem v práci nepodařilo dobře využít.

Práce je členěna na část teoretickou a empirickou. Celkový dojem z teoretické části kazí řada nešvarů, které jsou v bakalářských pracích často k vidění. Jedná se o používání pojmů bez jejich předchozího stručného, ale jasného vymezení (např. internetový predátor, hebefilie, parafilie), krkolomně znějící věty („Co se týče sexuálního chování obou druhů pachatelů, více jedinců trpících deviantním chováním či parafilii se nachází ve skupině pachatelů online sexuálního zneužívání, přičemž převažuje výskyt hebefilie“ [str. 10]; „(...) do kterého spadá požadování, obdržování materiálu či bytí o tento materiál žádán“ [str. 10]) a občasná banální tvrzení („Online sexuální zneužívání nezletilých je jedním z významných problémů současné doby, a proto je ve vědě často zkoumán“ [str. 9]). Obdobně nicneříkající je třeba věta „Dozvídáme se zde, že první výzkumy online sexuálního zneužívání dětí se konaly na počátku tisíciletí (2001, 2002, 2003) a poukazyvaly především na různorodou a stále rostoucí povahu trestné činnosti odehrávající se na internetu (Bryce, Petherick, 2020)“, z níž není patrné, na které studie odkazuje. Oddíl 2.1.2. „Vymezení z pohledu vědeckého výzkumu“ ze své převážné části čerpá právě z tohoto jednoho – a nadto sekundárního – zdroje. Soustředění se na jediný zdroj je jev, který se v teoretické části vyskytuje opakovaně, např. hned v dalším oddílu 2.2.1. „Sexting“ je podrobněji rozebírána studie Barrense-Dias, Berchtold, Surís, and Akre (2017), aniž by bylo vysvětleno, čím je právě tento výzkum význačný a proč je právě jemu věnována taková pozornost.

Samostatný problém představují četné chyby v citování. U prací s vícero autory jde zejména o uvádění jen prvního z nich (resp. někde jsou citovány chybně a jinde správně). V bakalářské práci o pouhých 21 bibliografických údajích nejde o problém významně ztěžující orientaci v textu, až na studii Mitchell, Wolak, and Finkelhor (2005): Z úvodního odstavce 2.6. „Rozdíl mezi proaktivním a přirozeným sběrem dat“ by vyplývalo, že je pojednáváno právě o tomto výzkumu, byť je zmiňován jen jako Mitchell (2005). Odstavec následující však začíná větou „Technikou proaktivního sběru dat a její porovnání s přirozeným se rovněž zabývala studie Mitchell et al. (2005)“. Jedná se v druhém případě o jinou studii, u níž je chybně uveden rok publikování, anebo jde o opominutí bibliografického údaje v referencích, popř. jinou chybu? Jedná se každopádně o systematickou nedůslednost v citování, postihující i další zdroje (Alexy, Burgess, & Baker, 2005; Barrense-Dias et al., 2017; Baryshevtsev & McGlone, 2018; Black, Wollis, Woodworth, & Hancock, 2015; Briggs, Simon, & Simonsen, 2011; Bryce & Petherick, 2020; de Santisteban, del Hoyo, Alcázar-Córcoles, & Gámez-Guadix, 2018; DeHart et al., 2017; Finkelhor & Dzuiba-Leatherman, 1994; Henshaw, Ogloff, & Clough, 2017; Kopecký & Kožíšek, 2015; Prat & Jonas, 2013). V textu se kromě toho vyskytují odkazy na zdroje, které nejsou uvedeny v seznamu literatury, jako např. Kopecký (2010), Kopecký (2013) či O'Connell (2003). Některé zdroje by bylo navíc záhodno nahradit původními, relevantními empirickými studiemi. Jedná se kupříkladu o článek Kopecký and Kožíšek (2015) ve výchovném časopise *Skauting* anebo

editoriál van der Kolk (2005), který není vědeckou studií, jak se autorka mylně domnívá („Studie Van der Kolk (2005) tvrdí, že klíčovou roli u dětí vyrovnávajících se s traumatickými událostmi hraje rodina (...“), pokud se opět nejedná o chybu v citaci.

Celkově je teoretická část práce sice na první pohled logicky členěna na tematické okruhy, které úžeji či šířeji souvisejí s řešenou problematikou, avšak text postrádá jasnou argumentační linii, potřebné logické propojení, „neplyne“ a místy není zřejmé, kam autorka míří a co se snaží sdělit. Například na str. 11 se dozvídáme, že „Co se týče obsahu materiálu, zde většina studií vycházela z termínů jako jsou: sexuálně explicitní, sexuálně sugestivní, sexuální obsah apod. Některé využívaly pojmů jako: nahý, obnažený a některé specifikovaly konkrétní části těla (genitálie, hýždě, ňadra)“, čímž odstavec končí a není jasné, proč je vůbec potřeba to vědět. Obdobně se nabízí otázka, k čemu je zapotřebí znát dopodrobna prevalenci sextingu v letech 2010, 2011 a 2012, a to s přesností na setiny procent. Ačkoli v teoretické práci spatřuji mnohé dílčí nedostatky, celkově mi z ní vyznívá především autorčina pisatelská nezralost, ať už jde o třídění informací podle důležitosti či schopnosti rozpoznat, odkud poznatky pro psaní akademického textu čerpat. Toto tápání se zřetelně odráží i v některých konstatováních, např. „Ačkoli se výzkum shoduje na tom, že kybergrooming trvá delší časový úsek, ze své vlastní práce s daty jsem měla spíše *pocit*, že muži dnes spíše „rozchází sítě“ a čekají, jestli se někdo chytne“ [str. 13]. Vadou v tomto kontextu spíše kosmetickou jsou pak stylistické a gramatické chyby, kterých na některých stranách najdeme hned několik. Větší pozornost měla být věnována také sjednocení podoby bibliografických údajů v seznamu literatury (užití kurzívy).

Z empirické části práce je patrné, že při samotném přepisu a kódování autorka bezpochyby odvedla obdivuhodný kus práce, o čemž svědčí mj. fakt, že „na konci fáze přepisování tvořilo celkový počet 41 přepisů dohromady 2 371 řečových segmentů, tj. 57,82 segmentů na jednu 5minutovou konverzaci“. Nicméně bohužel se jí toto úsilí nepodařilo v práci přesvědčivě „prodat“ a zúročit.

Zprvce na konci teoretické části či na začátku části empirické postrádám shrnující kapitolu nebo alespoň odstavec, kterým by byla úžeji vymezena řešená problematika a výzkumná otázka (otázky).

Zadruhé by se slušelo čtenáři, který není v kódování audiovizuálních záznamů zběhlý, vysvětlit, co je to obecně kódování otevřené, axiální a selektivní a jaký je mezi nimi rozdíl. Celkově je autorčino rozhodování o tom, co bylo kódováno a jak, popsáno dosti vágně (viz otázky k obhajobě níže).

Zatřetí není jasné, co znamená, že se kód vyskytoval (průměrně) na určitém řádku („Průměrný řádek výskytu kódu 1D je 13,69 v rozmezí řádků 1,63 – 27,38. U kódu 1M se pak kód vyskytoval v průměru na 10,24. řádku v rozmezí od 2,72 – 22,16.“) Čeho je pořadí řádku měřítkem? Proč je tato informace důležitá? Kolik řádků měl přepis jednotlivých interakcí? Proč není raději uváděno, že šlo o průměrný výskyt např. v 1/8 interakce?

Začtvrté u většiny stanovených kritérií není jasné, odkud se vzala (viz též otázky k obhajobě níže). Například na str. 41 se u „Mužů převážně komunikujících“ dočteme: „zvolila jsem si dvě kritéria, která musel každý muž, patřící do této skupiny, splňovat. Prvním kritériem se stala hranice alespoň 85 % výskytu kódů skupiny Nezávazné konverzace, a druhým pak naprostá absence kódů Sexuální chování.“ Proč se jednalo právě o 85 %? (Stejně arbitrární se jeví např. klasifikace mužů vykazujících sexuálně obtěžující a groomingové chování.) Z metodologického hlediska se přitom nejedná o neřešitelný problém; z možných statistických metod, které by se bývaly daly pro klasifikaci použít, by se nabízela například shluková analýza.

Za největší slabinu práce ovšem považuji fakt, že zjištění jsou postavena na deskriptivních analýzách a autorka se nepokusila data alespoň explarovat za použití inferenční statistiky. K dispozici jsou mj. různá měřítka asociace (např. chí kvadrát, Spearmanovo rho atd.) a postupovat by se bývalo dalo tak, že každému muži bude přiřazena jednak určitá kategorie průběhu interakcí (převážně komunikující/sexuálně obtěžující/vykazující groomingové chování/kombinovaný typ) a jednak kategorie rizikosti podle toho, jak jeho interakce s dívkou skončila, a následně bude statisticky testován vztah mezi kategoriemi průběhu interakcí na straně jedné a „výsledku“ těchto interakcí na straně druhé. Vzhledem k jedinečnosti dat a společenské naléhavosti řešené problematiky věřím a doufám, že se data dočkají statistické analýzy, jakou si zaslouží, alespoň pro účely publikace v odborném časopise.

V diskusi postrádám snahu o zasazení zjištění do kontextu předchozích výzkumů. Diskuze v této podobě neplní svou úlohu, kopíruje a supluje výsledkovou část a jen umocňuje celkový dojem neprovázanosti, kterým práce působí.

Z formálních nedostatků bych upozornila na to, že tabulky a grafy „visí“ bezprizorně mezi celky textu, aniž by na ně bylo nějak přímo v textu odkazováno (výjimkou je Tabulka 4). Prezentace výskytu kódů formou čárového grafu (viz Graf č. 1) je nevhodná; tento typ grafu se používá pro znázornění vývoje v čase. Pro daný účel je vhodný např. graf sloupcový.

Přes zmíněné nedostatky nicméně práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „velmi dobře“ až „dobře“.

V Praze dne 15.9.2022

Mgr. Lenka Martinec Nováková, PhD.

Otázky k obhajobě:

- 1) Na str. 23/24 uvádíte, že „Pokud se stalo, že muž oslovil více dívek najednou, a měl tím pádem s každou z nich svou vlastní počáteční konverzaci, do analýzy jsem zařadila pouze jednu z nich.“ Podle jakého klíče jste tento výběr prováděla?
- 2) Dále na str. 24 píšete, že „Verbální komunikace zahrnovala vše, co bylo vyřčeno mezi zúčastněnými a nonverbální pak vybrané prvky chování, které zúčastnění vykazovali. To, zda byly tyto prvky zaznamenány, záviselo na tom, zda byly dostatečně signifikantní. To znamená, že buďto posouvaly děj dál, a dávaly tak přepisu smysl, který by jinak nebyl zaznamenán (např. když dívka na mužovo naléhání pouze zavrtěla hlavou, ale neřekla přímo ‚ne‘), či se jednalo o specifické chování muže.“ Byla stanovena nějaká jednoznačná kritéria pro to, „co děj posouvalo dál“ a „dávalo přepisu smysl“ a co nikoli?
- 3) Na str. 29 uvádíte, že „Kategorie osobní informace o sobě pokrývá takové informace o dané osobě, které jsem vybrala jako důležité“. Čím byl tento Váš výběr veden?
- 4) V práci schází popis vzorku. Uvádíte pouze, že „Konečný vzorek se tedy skládá ze 41 mužů, lišících se věkem, povoláním, rodinným stavem a někdy i národností“ [str. 24]. Můžete prosím podat bližší informace o věkovém rozmezí, četnosti zastoupení kategorií rodinného stavu apod.?

Reference

- Alexy, E. M., Burgess, A. W., & Baker, T. (2005). Internet offenders: Traders, travelers, and combination trader-travelers. *Journal of Interpersonal Violence, 20*(7), 804-812. doi: 10.1177/0886260505276091
- Barrense-Dias, Y., Berchtold, A., Surís, J.-C., & Akre, C. (2017). Sexting and the definition issue. *Journal of Adolescent Health, 61*(5), 544-554. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.05.009>
- Baryshevtsev, M. V., & McGlone, M. S. (2018). Pronoun usage in online sexual predation. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 21*(2), 117-122. doi: 10.1089/cyber.2016.0625
- Black, P. J., Wollis, M., Woodworth, M., & Hancock, J. T. (2015). A linguistic analysis of grooming strategies of online child sex offenders: Implications for our understanding of predatory sexual behavior in an increasingly computer-mediated world. *Child Abuse & Neglect, 44*, 140-149. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.12.004>
- Briggs, P., Simon, W. T., & Simonsen, S. (2011). An exploratory study of internet-initiated sexual offenses and the chat room sex offender: Has the Internet enabled a new typology of sex offender? *Sexual Abuse, 23*(1), 72-91. doi: 10.1177/1079063210384275
- Bryce, I., & Petherick, W. (2020). *Child Sexual Abuse: Forensic Issues in Evidence, Impact, and Management*. San Diego: Academic Press.
- de Santisteban, P., del Hoyo, J., Alcázar-Córcoles, M. Á., & Gámez-Guadix, M. (2018). Progression, maintenance, and feedback of online child sexual grooming: A qualitative analysis of online predators. *Child Abuse & Neglect, 80*, 203-215. doi: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.026>
- DeHart, D., Dwyer, G., Seto, M. C., Moran, R., Letourneau, E., & Schwarz-Watts, D. (2017). Internet sexual solicitation of children: a proposed typology of offenders based on their chats, e-mails, and social network posts. *Journal of Sexual Aggression, 23*(1), 77-89. doi: 10.1080/13552600.2016.1241309
- Finkelhor, D., & Dzuiba-Leatherman, J. (1994). Victimization of children. *American Psychologist, 49*, 173-183. doi: 10.1037/0003-066X.49.3.173
- Henshaw, M., Ogloff, J. R. P., & Clough, J. A. (2017). Looking beyond the screen: A critical review of the literature on the online child pornography offender. *Sexual Abuse, 29*(5), 416-445. doi: 10.1177/1079063215603690
- Kopecký, K., & Kožíšek, M. (2015). Fenomén sexting v teorii a praxi. *Skauting(Únor)*, 4-7.
- Mitchell, K. J., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2005). Police posing as juveniles online to catch sex offenders: Is it working? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 17*(3), 241-267. doi: 10.1007/s11194-005-5055-2
- Prat, S., & Jonas, C. (2013). Psychopathological characteristics of child pornographers and their victims: a literature review. *Medicine, Science and the Law, 53*(1), 6-11. doi: 10.1258/msl.2012.011133
- van der Kolk, B. (2005). This Issue: Child Abuse & Victimization. *Psychiatric Annals, 35*(5), 374-378. doi: 10.3928/00485713-20050501-02